

Wybrane programy profilaktyczne

Szkolna interwencja profilaktyczna

Szkolna interwencja profilaktyczna

- Program wczesnej interwencji
- Profilaktyka selektywna
- Program adresowany do szkół
- Opracowanie programu – Pracownia PRO-M, IPiN
- Wdrażanie: sieć trenerów, instytucje koordynujące IPiN, ORE

Cele interwencji

Uczeń z grupy ryzyka

Zmiana zachowań ucznia sięgającego po środki psychoaktywne poprzez udzielenie jemu oraz jego rodzicom wsparcia i pomocy.

Społeczność szkolna

Zapobieganie problemom związanym z używaniem substancji w szkole poprzez opracowanie spójnego systemu działań wobec uczniów sięgających po substancje psychoaktywne i konsekwentne stosowanie interwencji w przypadku każdego ucznia łamiącego obowiązujące w szkole zasady.

Założenia programu

Interwencja jako pomoc psychologiczna:

- Najważniejsze jest utrzymanie więzi z dzieckiem, żeby skutecznie pomagać w sytuacji używania środków psychoaktywnych
- Konieczne jest nawiązanie przez szkołę współpracy z uczniem i rodzicem
- Udzielenie wsparcia rodzicom ucznia w rozwiązywaniu jego problemów

Wieloetapowy proces, który wymaga:

- Porozumienia na poziomie rady szkoły dotyczącego podejmowania interwencji profilaktycznej
- Analizy i ewentualnego wprowadzenia zmian do statutu szkoły lub innych dokumentów (m.in. Szkolnej procedury postępowania w przypadku używania przez ucznia substancji – alkoholu, narkotyków)
- Prowadzenia ciągłej pracy profilaktycznej
- Przekazania informacji wszystkim nauczycielom, rodzicom, uczniom.
- Szkolenia nauczycieli
- Akceptacji i zaangażowania dyrekcji

Szkolenia rad pedagogicznych i nauczycieli

- Budowanie przekonania, że metoda interwencji może być przydatna
- Dyskusja na temat celów, założeń i przebiegu działań
- Wyłonienie nauczycieli, którzy zostaną przeszkoleni do prowadzenia interwencji

Przygotowanie wybranych nauczycieli do:

- Prowadzenia rozmów interwencyjnych, sporządzania kontraktu
- Oceny efektów podjętych działań

Etapy interwencji

Diagnoza

Porada

Kontrakt

Monitorowanie kontraktu

Krok 1. Diagnoza

- Rozmowa indywidualna z uczniem
- Rekomendowane zastosowanie testów PUN lub PUM.
- Wykorzystania informacji z innych źródeł (nauczyciele, rodzice)

testy PUM / PUN

Problemowego Używania Narkotyków Problemowego Używania Marihuany

Konsekwencje związane z używaniem substancji psychoaktywnych:

- relacje z otoczeniem społecznym (relacje rodzinne, z rówieśnikami, funkcjonowanie w szkole/pracy)
- zachowanie
- funkcjonowanie psychofizyczne
- stosowanie się do przepisów prawa.

Test PUN

Problemowego Używania Narkotyków

Poniższe pytania dotyczą używania jakichkolwiek narkotyków. Odpowiadając, skoncentruj się na tym, co działo się <u>w czasie ostatnich 12 miesięcy.</u>		Tak	Nie
1	Czy zdarzyło Ci się nie pójść lub spóźnić się do szkoły z powodu narkotyków?		
2	Czy z powodu używania narkotyków miałeś kłopoty w szkole?		
3	Czy zdarzyło Ci się samodzielnie kupować narkotyki od dealera?		
4	Czy zdarzyło Ci się wydać na narkotyki tak dużo pieniędzy, że musiałeś zrezygnować z innych rzeczy, na których Ci zależało?		
5	Czy z powodu używania narkotyków miałeś kłopoty z policją?		
6	Czy pod wpływem narkotyków zrobiłeś komuś krzywdę?		
7	Czy poszukujesz mocniejszych narkotyków niż te, które brałeś wcześniej?		
8	Czy często odczuwasz potrzebę wzięcia narkotyku?		
9	Czy zdarzyło Ci się brać narkotyki, gdy byłeś sam?		
10	Czy z powodu brania narkotyków miałeś poważny konflikt z przyjaciółmi?		

Test PUM

Problemowego Używania Marihuany

	Poniższe pytania dotyczą używania marihuany, haszyszu, skuna i innych przetworów konopi indyjskich. Odpowiadając, skoncentruj się na tym, co działo się <u>w czasie ostatnich 12 miesięcy.</u>	Tak	Nie
1	Czy zdarzyło Ci się nie pójść lub spóźnić się do szkoły z powodu używania marihuany?		
2	Czy z powodu używania marihuany miałeś poważny konflikt z rodziną?		
3	Czy z powodu używania marihuany miałeś poważny konflikt z przyjaciółmi?		
4	Czy zdarzyło Ci się samodzielnie kupić marihuanę?		
5	Czy masz coraz więcej kłopotów z nauką, przyswajaniem nowych informacji?		
6	Czy zdarzało Ci się palić marihuanę w samotności?		
7	Czy często odczuwasz potrzebę użycia marihuany?		
8	Czy zdarzyło Ci się wydać na marihuanę tak dużo pieniędzy, że musiałeś zrezygnować z innych rzeczy, na których Ci zależało?		

Interpretacja wyników

- Test PUN

- 0 lub 1 odpowiedź TAK – okazjonalny użytkownik (prawdopodobieństwo trafnej diagnozy 79%)
- 2 lub więcej odpowiedzi TAK - problemowy użytkownik narkotyków (prawdopodobieństwo trafnej diagnozy - 88%).

- Test PUM

- 0 -2 odpowiedzi TAK – okazjonalny użytkownik (prawdopodobieństwo trafnej diagnozy 88%)
- 3 lub więcej odpowiedzi TAK - problemowy użytkownik przetworów konopi (prawdopodobieństwo trafnej diagnozy - 81%).

Warunki stosowania testów

Zaufanie

- Rozumienie i akceptacja przez nastolatka celu badania, czyli tego, że test nie służy wykrywaniu osób biorących narkotyki, ale określeniu poziomu ryzyka związanego z ich używaniem
- Możliwość odpowiadania na pytania testu w obecności osoby prowadzącej badanie albo w samotności, lub podania jedynie liczby odpowiedzi twierdzących

Kontakt

- Umiejętność prowadzenia rozmowy
- Zapewnienie prywatności (rozmowa bez rodziców lub innych świadków)

Dyskrecja

- ograniczenie zasady w przypadku uczniów niepełnoletnich – powiadomienie rodziców

Krok 2. Porada

- Wyrażenie swojego zaniepokojenia związanego z używaniem narkotyku przez ucznia
- Powiedzenie o dostrzeganych zmianach np. w zachowaniu lub wyglądzie zewnętrznym
- Udzielenie rzeczowej informacji na temat bezpośrednich zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa związanych z używaniem danego środka psychoaktywnego
- Motywowanie do zaprzestania używania substancji psychoaktywnych

Krok 3. Motywowanie do zmiany zachowania

- Nawiązanie kontaktu z rodzicami
- Ustalenie dalszego sposobu postępowania
- Zaproponowanie opracowania kontraktu
- Zalecenie wizyty u specjalisty

Kontrakt

- Zobowiązanie ucznia do powstrzymywania się od używania substancji psychoaktywnych
- Lista czasowo odebranych przywilejów
- Ustalenia dotyczące zasad zachowania w szkole i w domu
- Zgoda na poniesienie konsekwencji w przypadku złamania warunków umowy
- Określenie zasad odzyskiwania przywilejów

Krok 4. Monitorowanie kontraktu

- Obserwacja
- Nagradzanie (dostrzeganie osiągnięć, sukcesów)
- Wymiana informacji

Ewaluacja

- Ewaluacja została przeprowadzona w latach 2001-2002 przez IPiN. Jej celem była analiza procesu wprowadzania oraz przydatności w warunkach szkolnych metody interwencji profilaktycznej.

Najważniejsze konkluzje ewaluacji

- interwencja profilaktyczna, której celem jest pomoc, a nie represjonowanie, może być stosowana z powodzeniem wobec uczniów, którzy okazjonalnie sięgają po środki psychoaktywne lub w przypadku sporadycznego łamania innych zasad szkolnych
- osiągnięciu pożądaných efektów sprzyja przestrzeganie proponowanej procedury interwencji - im więcej elementów metody wykorzystuje osoba prowadząca interwencję, tym większe prawdopodobieństwo zmiany zachowania ucznia
- szczególnie ważna jest praca metodą kontraktu, zwłaszcza, gdy sposób opracowania i treść są zgodne z proponowanym schematem.
- rozwiązania systemowe i klimat w szkole wokół kwestii związanych z substancjami psychoaktywnymi mogą sprzyjać (lub utrudniać) funkcjonowanie metody interwencji.
- istotne warunki skuteczności interwencji:
  - motywacja nauczycieli do podejmowania działań interwencyjnych,
  - nawiązanie rzeczywistej współpracy z rodzicami
  - dobra komunikacja między samymi pracownikami szkoły, a także między nimi a uczniami i rodzicami.